

Motion till riksdagen

1989/90:A417

av Ingvar Johnsson m.fl. (s)

Utvecklingen i Fyrstadsområdet

I början av 1970-talet inledde kommunerna Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg och Lysekil ett positivt samarbete över länsgränserna genom bildandet av Regionkommittén för Fyrstad. Fyrstad är centrum i en väl fungerande näringsgeografisk enhet som består av de norra delarna av såväl Göteborgs och Bohus län som Älvsborgs län. Göteborgs och Bohus län är landets näst största län med över 735 000 invånare. Älvsborgs län är det fjärde största länet med över 437 000 invånare.

Kommunerna Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla utgjorde i den tidigare gällande s.k. ortsklassificeringen tillsammans ett primärt centrum. Med detta beslut bekräftade riksdagen behovet av samverkan över länsgränsen för att ge en god service till invånarna i de norra delarna av de två stora länen. Dessvärre följdes detta beslut sedan inte av utlokalisering av statliga verk eller satsning på statlig flygplats och inte förrän i år fick regionen en egen högskola.

Avsaknaden av till området strategiska lokaliseringar har lett till att detta "primära centra" under 1980-talet haft en mindre gynnsam utveckling än de flesta jämförbara områden. Det är därför av avgörande betydelse att regionen framöver får del av satsningar som ger samma förutsättningar som andra.

Vad gäller befolkningsutvecklingen har fyrstadsområdet i sin helhet under 1980-talet haft en ökning i samma storleksnivå som genomsnittet för landet. Men medan de flesta "primära centra" haft en mycket expansiv utveckling har 80-talets befolkningsökning i Trollhättan bara varit 1,5 % och i Uddevalla 1,9 %. Befolkningen i Vänersborg har ökat med 5,4 %. Sämst har befolkningsutvecklingen under 1980-talet varit i de fem Dalslandskommunerna som minskat med 0,9 %.

Under 1980-talet har industrin i såväl Fyrstad som regionen i sin helhet genomgått kraftiga förändringar. Bland stora företag i Fyrstad som lagt ner verksamheten eller skurit ner antalet anställda under årtiondet kan nämnas Uddevallavarvet och Scan Väst i Uddevalla, Nohabföretagen och Ferrolegeringar i Trollhättan. Dessa neddragningar av industriarbetsplatser har kunnat vägas upp av en ökning av antalet anställda vid SAAB och Volvo Flygmotor AB i Trollhättan, genom Volvos etablering i Uddevalla och genom tillkomsten av ett antal mindre företag.

För den närmaste framtiden finns beslut och planer som torde innebära

stora risker för att sysselsättningen i Fyrstad kommer att minska. SAAB Automobile i Trollhättan planerar att minska antalet anställda med cirka 2 000 jämfört med början av 1989.

Teli i Vänersborg har varslat om neddragning med 130 anställda. Regimentet i Uddevalla med 310 anställda läggs ner. Textilföretaget Pingvin i Lysekil med 100 anställda läggs ner.

Bland planerade nedläggningar i Norra Bohuslän och Dalsland som kommer att påverka sysselsättningen i regionen negativt kan nämnas Elektrolux i Strömstad med 400 anställda och Nordiska Grammfon i Åmål med 120 anställda.

Av det ovan anförda framgår att Fyrstad under 1980-talet inte tillhört de mer expansiva tätortsområdena i landet. Fyrstad har i stort kunnat kompensera sig för de företagsnedläggningar som skett. Dessvärre kan vi nu konstatera att det finns stor risk för att antalet sysselsättningstillfällen kan komma att minska kraftigt under de närmaste åren.

På uppdrag av regionkommittén för Fyrstad har professor Börje Johansson påbörjat utredningen "Fyrstad och framtiden". I en delrapport med titeln "Ett centrum i kunskapsekonomin" anges en rad förutsättningar för en positiv utveckling i regionen. Det handlar om krav på arbetsmarknad, bostadsmarknad, kommunikationer, gymnasie- och högskoleutbildning och kulturliv. Det föreslås en kvalitativ höjning av tillgänglighet till egna kunder och till försörjning med näringslivstjänster.

För att Fyrstad och regionen, under 90-talet, skall utvecklas och ges lika goda möjligheter som andra jämförbara regioner krävs således insatser på en rad områden. Regionalpolitiska kommittén har angivit satsningar på områden som utbildning, forskning, kommunikationer, miljö och kultur som avgörande för en regions utveckling. Det måste självfallet gälla även för fyrstadsregionens utveckling.

Den nya högskolan måste därför under 90-talet byggas ut steg för steg för att tillgodose behoven i regionen. Den decentraliserade organisation för högskolan, som föreslogs i utredningen och som nu genomförs, är viktig för att tillgodose utbildningsbehoven i såväl Älvsborgs som Göteborgs och Bohus läns norra delar. De strukturförändringar som pågår inom regionen bör kunna mötas bl.a. med en satsning på utlokaliserad högskoleutbildning.

Exempel på detta är Elektrolux nedläggning av verksamheten i Strömstad och utvecklingen i Dalsland.

Kommunikationerna till och från Fyrstad måste ges samma standard som för andra jämförbara regioner. För att kunna förbättra tågförbindelserna till Stockholm är det viktigt att bevara linjen Uddevalla–Herrljunga. För att likaså kunna förbättra flygförbindelserna till Stockholm måste staten ta ett delansvar för flygplatsfrågans lösning. Pendeltågstrafiken mot Göteborg måste ges en betydande kapacitetsökning och tillgodose behoven i båda länen. Standardhöjningar behövs på delar av såväl Europaväg 6 som riksväg 45.

Kommunikationerna inom Fyrstadsområdet måste förbättras främst genom en utbyggd kollektivtrafik. Riksvägen mellan Trollhättan/Vänersborg och Uddevalla måste ges ökad standard. För boende i Dalsland och norra Bohuslän är det viktigt med såväl bra vägar som utbyggd järnväg för att ha

tillgång till servicen i Fyrstads centrum. De undermåliga vägarna i glesbygden måste ges betydande upprustningar.

Stora delar av Fyrstadsregionen tillhör landets hårdast drabbade område av försurning. Fyrstadsområdet och Stenungsund bör därför utses till miljöskyddsområde där problemen kan angripas med samma synsätt som skett inom "Miljöprojekt Göteborg". Vänern och Göta älv täcker vattenbehovet för närmare en miljon människor. Därför måste miljöhoten mot sjöns och älvens vatten undanröjas.

Genom riksdagens tidigare beslut inrättas nu en länsteater för Bohuslän med säte i Uddevalla. I årets budgetproposition räknas anslagen till barn och ungdomsteatern i Älvsborgs län upp. Enligt vår mening kan ett positivt samarbete mellan länsteatrarna i Bohuslän och Älvsborgs län bidra till att skapa förutsättningar för ett rikt kulturutbud i Fyrstadsområdet.

Till de flesta jämförbara regioner har, under 1970 och 80-talen, utlokaliseras ett eller flera statliga verk. Vi har haft förståelse för att den snabba tillväxten i Fyrstadsområdet under 1970-talet innebar att andra områden då hade större behov av utlokaliseringar. Med den nu aktuella befolkningsutvecklingen borde dock Fyrstad kunna vara aktuellt för någon kommande utlokalisering, vilket skulle bryta den starka industridominansen och ge området en mera differentierad arbetsmarknad.

Fyrstadsregionen har som tidigare framförts en särställning som ett befolkningsrikt och näringsgeografiskt väl fungerande och sammanhållet område av två av landets största län. Trots länsgränsen borde detta länsliknande område därför kunna betraktas som ett län vad gäller lokalisering av statliga verksamheter.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående behov av stöd för den framtida utvecklingen i Fyrstadsområdet.

Stockholm den 23 januari 1990

Ingvar Johnsson (s)

Lennart Nilsson (s)

Lisbet Calner (s)

Rune Johansson (s)

Sverre Palm (s)